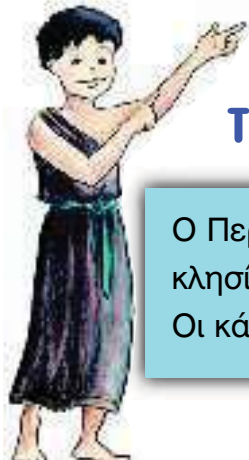

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21

Το πολίτευμα και η κοινωνία της Αθήνας στα χρόνια του Περικλή

Ο Περικλής προσπαθεί να αυξήσει τη δύναμη της Αθήνας. Στην Εκκλησία του δήμου οι Αθηναίοι αποφασίζουν για τα προβλήματά τους. Οι κάτοικοι χωρίζονται σε Αθηναίους πολίτες, μέτοικους και δούλους.

ο ρήτορας:

αυτός που βγάζει λόγο, συνήθως για πολιτικά θέματα.

Την εποχή αυτή ξεχωρίζει ο Περικλής, ο οποίος με τη δράση του επηρέασε την πολιτική ζωή της Αθήνας. Ήταν σπουδαίος *ρήτορας* και οι Αθηναίοι τού είχαν εμπιστοσύνη. Άνθρωπος με πολλά χαρίσματα, θέλησε να κάνει την Αθήνα πνευματικό κέντρο των Ελλήνων. Προσπάθησε ακόμα να πείσει τους πολίτες να δείξουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα θέματα της πόλης. Φρόντισε λοιπόν να πληρώνονται όσοι έπαιρναν κάποιο αξίωμα.

Την πιο μεγάλη δύναμη στην πόλη την είχε η *Εκκλησία του δήμου*, στην οποία λάβαιναν μέρος όλοι οι ελεύθεροι πολίτες. Εκεί οι Αθηναίοι έπαιρναν τις πιο μεγάλες αποφάσεις. Μεγάλη εξουσία είχαν και οι 10 στρατηγοί που εκλέγονταν από τους πολίτες για ένα χρόνο. Αυτοί φρόντιζαν για το στρατό και το στόλο και ήταν υπεύθυνοι για την ασφάλεια της πόλης.

Οι κάτοικοι της Αττικής χωρίζονταν σε κατηγορίες. Αθηναίοι πολίτες

1. Ο λόφος της Πνύκας ήταν ο χώρος όπου συνεδρίαζε η Εκκλησία του δήμου. Στην εικόνα φαίνεται το σημείο όπου στέκονταν όσοι μιλούσαν.

θεωρούνταν στα χρόνια του Περικλή όσοι είχαν πατέρα και μητέρα που κατάγονταν από την Αθήνα. Αυτοί είχαν και τα περισσότερα δικαιώματα.

Μετοίκοι ονομάζονταν οι ξένοι που είχαν εγκατασταθεί μόνιμα στην πόλη. Αυτοί συνήθως ασχολούνταν με το εμπόριο και πλήρωναν ένα φόρο (μετοίκιο) για την προστασία που τους πρόσφερε η πόλη.

Στην Αθήνα ζούσαν και αρκετοί δούλοι, που έκαναν όλες τις βαριές δουλειές. Πολλοί απ' αυτούς ήταν αιχμάλωτοι. Η ζωή τους ήταν δύσκολη και κοπιαστική. Αν ένας δούλος είχε παράπονα από τον αφέντη του, μπορούσε να καταφύγει σ' ένα ναό και να ζητήσει προστασία. Μετά ήταν δυνατό να πουληθεί σε άλλο αφέντη, χωρίς όμως να είναι βέβαιο ότι θα καλύτερέψει η ζωή του. Γενικά η ζωή των δούλων στην Αθήνα, σε σύγκριση με τη ζωή άλλων σε διάφορες πόλεις, ήταν πιο καλή. Πολλοί δούλευαν ως αστυνομικοί, λογιστές και παιδαγωγοί.

2. Ο ναός του Ηφαίστου, το γνωστό Θησείο. Εδώ κατέφευγαν πολλές φορές οι δούλοι ζητώντας βοήθεια από το θεό.

η Εκκλησία του δήμου: η συγκέντρωση, η συνέλευση του λαού

ο πολίτης: ο υπήκοος κάποιου κράτους που έχει όλα τα πολιτικά δικαιώματα.

ο μέτοικος: ο μετανάστης

ο δούλος: ο σκλάβος, ο υπηρέτης

παράθεμα 1 Η έντονη προσωπικότητα του Περικλή

Ο Περικλής είχε αποκτήσει μεγάλη δύναμη χάρη στην προσωπικότητά του και την εξυπνάδα του χωρίς να ενδιαφέρεται για τα χρήματα. Κατάφερε να συγκρατεί τους πολίτες, χωρίς να περιορίζει* τις ελευθερίες τους. Δεν παρασυρόταν από το λαό, αντίθετα τον καθοδηγούσε. Δεν ήθελε να κερδίσει δύναμη με άδικα μέσα, γι' αυτό δεν κολάκευε τους Αθηναίους. Έχοντας λοιπόν κερδίσει την εκτίμηση όλων, έλεγε με θάρρος τη γνώμη του, ακόμη και αν έκανε κάποιους να θυμώσουν. Άμα καμιά φορά οι Αθηναίοι έδειχναν μεγάλο θάρρος, τους φόβιζε για να μην παρασυρθούν σε λάθη και άλλοτε έκανε το αντίθετο. Παρόλο που το πολίτευμα ήταν δημοκρατία, αυτός ήταν ο πρώτος πολίτης της Αθήνας.

*περιορίζω: συγκρατώ, εμποδίζω

Θουκυδίδης, Ιστορία, Β, 65 8-10 (διασκευή)

3. Ο Περικλής (Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο)

παράθεμα 2 **Οι μέτοικοι**

Στην αρχαία Αθήνα ζούσαν πολλοί μέτοικοι. Αυτοί ήταν συνήθως Έλληνες από άλλες πόλεις, αλλά και ξένοι όπως Φοίνικες, Φρύγες, Αιγύπτιοι και Άραβες. Τον 5ο αιώνα π.Χ. ήταν γύρω στις 20.000, δηλαδή περίπου οι μισοί από τους Αθηναίους πολίτες. Είχαν όλες σχεδόν τις οικονομικές υποχρεώσεις των πολιτών. Πλήρωναν ένα ειδικό φόρο, το μετοίκιο: 12 δραχμές το χρόνο οι άντρες και 6 δραχμές οι γυναίκες. Υπηρετούσαν στον αθηναϊκό στρατό ως ελαφρά οπλισμένοι (ψιλοί) στρατιώτες. Ήταν απόλυτα ελεύθεροι να λατρεύουν τους θεούς τους. Πολλοί απ' αυτούς ασχολήθηκαν με τη βιοτεχνία, την υφαντική, την κεραμική, τη μεταλλουργία, την κατεργασία* δερμάτων. Κρατούσαν επίσης την πρώτη θέση στο εμπόριο, εισαγωγικό και εξαγωγικό. Έτσι, κάποιοι απ' αυτούς έγιναν πολύ πλούσιοι και έδωσαν στα παιδιά τους σπουδαία μόρφωση. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως οι μέτοικοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική, πνευματική και καλλιτεχνική ακμή της Αθήνας. Ο ίδιος ο Περικλής έλεγε: « Έχουμε τις πύλες της πόλης μας ανοικτές σε όλους».

*η κατεργασία: η επεξεργασία ενός υλικού (ξύλου, μετάλλων, δέρματος) ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

Ρομπέρ Φλασελιέρ, Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Αρχαίων Ελλήνων, κεφ. 2 (διασκευή)

1. Τι πολίτευμα είχε η Αθήνα στα χρόνια του Περικλή;
2. Γιατί νομίζεις ότι η ζωή των δούλων ήταν καλύτερη στην Αθήνα από ό,τι στις άλλες πόλεις;